

090157

1244 LEDER, Stefan. Spott im Ornat. Humor auf zweiter Stufe bei Ibn Arabschah (st.1450). *Humor in der arabischen Kultur. Humor in Arabic culture.* Herausgegeben von / Ed. by Georges Tamer. Berlin & New York: De Gruyter, 2009, pp.263-275.

Ibn Arabschah

www.digitale-schriften.de

MAJLIS SYUMPOSIUM
BONRA GELAN JOGJAMAN

- 994 McCHESNEY, R.D. A note on the life and works of Ibn 'Arabshāh. *History and historiography of Ibn Arabshāh post-Mongol Central Asia and the Middle East. Studies in honor of John E. Woods.* Ed. Judith Pfeiffer and Sholeh A. Quinn, in collaboration with Ernest Tucker. Wiesbaden: Harrassowitz, 2006, pp.205-249. [Historian of Timur.]

25 MARI 2008

15 Ibn Arabshāh

(Kalam)

الإيتاد المفيد كماله التوحيد
منظومة للشيخ عبدالوهاب بن أحمد المعروف بابن عربته
(كتف الظنون / 67)
المتوفى سنة 901

2662 - عبد الوهاب بن أحمد بن محمد بن عبد الله

بن إبراهيم تاج الدين أبو الفضل هبة الله الطرخساني ثم
الدمشقي ، نزيل القاهرة العثماني الفقيه الحنفي القاضي
المدرس الفرضي المتكلم العروضي الشاعر المعروف بابن
عريشاه المتوفى بمصر سنة 1496/901

(أنظر : كشف الظنون 67 ، 620 ، 759 ، 1056 ،
1405 ، 1797 ؛ هديّة العارفين 640/1 ؛ الزركلي
180/4 ؛ معجم المؤلفين 219/6)

من تصانيفه :

1 - البرهان الفارض لقول المعارض = الردّ علي ابن المقري
الغزي

عاطف أندي رقم 838 ؛

2 - مفتاح الكنز ومصباح الرمز = شرح كنز الدقائق

للنسفي - في الفقه الحنفي

أحمد ثالث رقم 1008 ورقة 231 ، 890 هـ

3 - دلائل الإنصاف نظم مسائل الخلاف

لاله لي رقم 1119 ؛

MADDE YAYIMLANDIRILAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

2001

866-867

علي رضا قره بلوط، معجم المخطوطات الموجودة في مكتبات
استانبول ، الجزء الثاني، [y.y.,t.y.] ، İSAM 141628 ،

ibn Arabalah Abdalwahab Abdullah

(Fih'dalali Ibn Arabiah)

090157

ابن عربشاه

۲۲۰

(ظاهره، ۵۸) و برلین (آلوارت، شم 5963) وجود دارد؛ ۶. النظم الوهاج فی نظم المنهاج. این اثر که بنا به تصریح مؤلف در ۷۸۸ ق تألیف شده، شرحی است بر نظم منهاج الاصول از پدرش و نسخه‌ای از آن در کتابخانه مجلس شورا (شورا، ۷۰/۹) نگهداری می‌شود. نسخه‌هایی از دیگر تألیفات وی نیز در برخی از کتابخانه‌های جهان موجود است (برای نمونه، نک: GAL, I/192, 495, II/123; GAL, S, (I/509, 679, II/71, 105).

آثار دیگری نیز از وی یاد شده که نسخه‌ای از آنها در دست نیست (ابن فهد، ۲۸۷؛ ابن تغری بردی، ۳۱۵/۱؛ سخاوی، ۳۴۳/۱؛ داوودی، ۵۱/۱).

مأخذ: ابن تغری بردی، یوسف، المنهل الصافی، به کوشش احمد یوسف نجانی، قاهره، ۱۳۷۵ ق / ۱۹۵۶م؛ ابن حجر، احمد بن علی، انباء العر بانباء العمر، حیدرآباد دکن، ۱۳۹۵ ق / ۱۹۷۵م؛ ابن فهد، محمد، «لحظ الا لحاظ»، ذیل تذکره الحفاظ ذهبی، حیدرآباد دکن، ۱۳۷۶ ق؛ ابن قاضی شهبه، احمد بن محمد، طبقات الشافعیة، حیدرآباد دکن، ۱۴۰۰ ق / ۱۹۸۰م؛ ازهریه، فهرست؛ داوودی، محمد بن علی، طبقات المفسرین، بیروت، ۱۴۰۳ ق / ۱۹۸۳م؛ سخاوی، محمد بن عبدالرحمن، الضوء اللامع، قاهره، ۱۳۵۳ ق؛ شورا، خطی؛ طلس، محمداسعد، الکشف عن مخطوطات خزائن کتب الاوقاف، بغداد، ۱۳۷۲ ق / ۱۹۵۳م؛ ظاهره، خطی (ریاضیات)؛ کوبریلی، خطی؛ مرعی، خطی؛ ملی، خطی؛ نیز:

Ahlwardt; Bankipore; GAL; GAL, S; Landberg, C., Catalogue de manuscrits arabes..., Leiden, 1883.

محسن عابدی

ابن عربشاه، ابونصر هبة الله عبدالوهاب بن احمد حاج طرخانی (۱۸ شوال ۸۱۳ - ۱۵ رجب ۹۰۱ ق / ۱۳ فوریه ۱۴۱۱ - ۳۰ مارس ۱۴۹۶ م)، ملقب به تاج‌الدین، فقیه و ادیب حنفی. وی در حاج طرخان (آستاراخان) به دنیا آمد و در نوجوانی با پدرش، ابن عربشاه بزرگ، به توقات (واقع در ترکیه فعلی) و از آنجا به شام رفت. عربی و فقه را نزد پدر آموخت و از قاضی شهاب‌الدین ابن حبال و عایشه دختر شراثمی و نیز از ابن حجر عسقلانی حدیث شنید. همچنین در دمشق «فرائض» را از شهاب‌الدین احمد حمصی فرا گرفت و ار جوزه‌ای در این زمینه به نام روضة الرائض سرود. در ۸۵۰ هج گزارد و پس از آن مدتی در دمشق و قاهره نیابت قضا را بر عهده داشت، سپس در ۸۸۴ ق قضای دمشق را بر عهده گرفت، اما در ۸۸۵ ق از کار برکنار شد. آنگاه به قاهره رفت و پس از مدت کوتاهی به تدریس فقه در مدرسه صرغتمشیه مشغول شد. و سرانجام در همانجا درگذشت (سخاوی، ۹۷/۵؛ ابن ابیاس، ۳۱۹/۳؛ ابن طولون، ۲۳۴؛ غزی، ۲۵۸/۱). از شاگردان او می‌توان علاء‌الدین صیرفی و محیوی مصری قیابی را نام برد. سخاوی نیز شفاء الکلیم و بعضی از آثار ابن عربشاه را از او شنیده است (سخاوی، همانجا). تیمی (۵۰۰/۱) دانش او را نزدیک یا برابر با دانش پدرش دانسته و مهارت او را در صناعت توقیع در کتابت، ستوده است.

ابن عربشاه اشعار بسیاری سروده و غالب کتابهایش را به نظم در آمیخته است. ابن طولون (همانجا) شعر او را ستوده، اما تیمی

(همانجا) ابیاتی از او آورده و اشعار خوب او را اندک شمرده است. آثار خطی: (۱) الارشاد المفید لخالص التوحید یا الارشاد فی الاعتقاد، شعری است در حدود ۱۳۰۰ بیت که نسخه‌ای از آن در کتابخانه طلسیه حلب موجود است (جامعه، ۱۵ (۱) / ۲۵۲ - ۲۵۳)؛ (۲) اشرف الانساب نسب افضل الانبیاء واعظم الاحباب، در بحر رجز که در ربیع الاول ۸۸۸ سروده شده و شامل ۳۳ بیت در مدح پیامبر اسلام (ص) است. نسخه‌ای از آن در برلین نگهداری می‌شود (آلوارت، شم 2531)؛ (۳) اشرف الرسائل و اطرف المسائل، در بحر رجز که در ۸۹۲ ق سروده شده و شامل ۱۲۵ بیت درباره فرزندان، زنان و اصهار پیامبر (ص) است (همان، شم 8160)؛ (۴) تحریر تنقیح البیان فی تقریر توضیح مسائل خامس الارکان (الحج)، که نسخه‌ای از آن در کتابخانه خالدیه بیت المقدس موجود است (مخلص، ۴۱۱/۴)؛ (۵) تضرع العبد الدلیل لربه المولی الجلیل، تخمیس الوسيلة العظمی. موعظه‌ای است به شعر در بحر بسیط که قسمتی از آن را الغایة القصوی و نهایة الأمد الأقصی نامیده است (آلوارت، شم 8160 (1), 7923 (5))؛ (۶) الجلالیه العظمی فی التوحید الأسنی، که در ۸۹۳ ق سروده شده است (همان، شم 7923 (4))؛ (۷) الجوهره الوضیة تخمیس القصیده الشریفة العلویة، که در ذیقعدة ۹۰۰ ق سروده شده و در باب مناجات امیر المؤمنین علی (ع) است. نسخه‌ای از آن در گوتا نگهداری می‌شود (برج، 1/29)؛ (۸) رساله الأنجاب فی ذکر الخلافة لأفضل الأصحاب، رساله‌ای است منظوم در حدود ۱۵۰ بیت که در شعبان ۸۹۲ سروده شده است (آلوارت، شم 9697)؛ (۹) رساله‌ای در شرح حال پدر خود که نسخه‌ای از آن در کتابخانه خالدیه موجود است (مخلص، همانجا)؛ (۱۰) روضة الرائض فی علم الفرائض، که خود او شرحی نیز بر آن داشته است (سخاوی، ۹۷/۵). طلس در مجله المجمع (۴۴۴/۲۰) آن را شرح منظومه‌ای در فرائض به نام التاجیه فی نظم السراجیه معرفی کرده است؛ (۱۱) شرب ریاض التعبید، زلال مزن التوحید، در اصول دین، نسخه‌ای از آن در گوتا (برج، همانجا) مضبوط است؛ (۱۲) شفاء الکلیم بمدح النبی الکریم، اثری است منظوم که در ۸۷۲ ق سروده شده و نسخه‌ای از آن در کتابخانه گوتا (برج، شم 4(7)) موجود است (مخلص، ۴۱۰/۴)؛ (۱۳) کشف الکرוב، ذکر اولیاء الله علام الغیوب، در ذکر برخی صالحان به نثر و نظم در ۴ صفحه (برج 1/30)؛ (۱۴) تنزیه الموحّد، لامیه‌ای است درباره توحید که نسخه‌ای از آن در خالدیه موجود است (مخلص، ۴۱۱/۴)؛ (۱۵) لطائف الحکم، مجموعه شعرهای مثل گونه است که نسخه‌ای از آن در برلین نگهداری می‌شود (آلوارت، شم 8187)؛ (۱۶) مرشد الناسک (السالك) لأداء المناسک، در ۱۲۰۰ بیت و مضبوط در خالدیه (مخلص، ۴۱۰/۴) و در گوتا (برج، همانجا)؛ (۱۷) مفرج الشدة، تضمینی است از قصیده معروف البردة بوضیعی مشتمل بر ۴۴۰ بیت که آن را در محرم ۸۹۷ سروده است (آلوارت، شم 7822)؛ (۱۸) نوتیه فی الوحید، که در خالدیه موجود است (مخلص، همانجا). علاوه بر آثار مذکور قطعاتی پراکنده نیز از شعر و